

Sygn. akt II C 231/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2013r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek (...) w R. Wydział II Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Marta Kucharczyk-Gemza

Protokolant: Beata Pinior

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 listopada 2013r. w R.

sprawy z powództwa **Agencji Rynku Rolnego w W.**

przeciwko **E. T.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1 uznaje za bezskuteczną w stosunku do powódki Agencji Rynku Rolnego w W. umowę darowizny z dnia 17.12.2008 roku zawartą pomiędzy C. S. i G. S. (1) a E. T. przed notariuszem L. M. (1) w Kancelarii Notarialnej w G. rep A 12537/2008 której przedmiotem jest darowizna nieruchomości położonej w L. ul (...) gmina G., dz. nr 669 o pow. 0.35.00 ha opisana w księdze wieczystej KW NR (...) Sądu Rejonowego w Prudniku celem umożliwienia powódce zaspokojenia wierzytelności :

- wobec dłużnika C. S. w wysokości 190.407,40 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23.12.2008 roku do dnia zapłaty, kosztów procesu w wysokości 13.121 zł wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 9.12.2010r sygn. akt I C 574/09

- wobec dłużnika G. S. (1) wynikającej z postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 17 10 2012 r. sygn. akt I Co 141/12 zmienionego następnie postanowieniem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7.12.2012 r. o nadaniu klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 9.12.2010 r. sygn. akt I C 574/09 przeciwko małżonce dłużnika – G. S. (1)

- wobec C. S. i G. S. (1) wynikającej z postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 25.02.2013 roku sygn. akt I Co 141/12 w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności postanowieniu Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 17.10.2012 r. sygn. akt I Co 141/12;

2 w pozostałym zakresie powództwo oddala;

3 zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8.600 zł (osiemtysięcysześćsetzłotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn akt II C 231/13/1

UZASADNIENIE

Powódka **Agencja Rynku Rolnego w W.** wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowę darowizny z dnia 17.12.2008 r rep A nr 12537/2008 zawartą w Kancelarii Notarialnej w G. przed notariuszem L. M. (1) na mocy której C. S. i G. S. (1) darowali swojej córce pozwanej E. T. nieruchomość położoną w L. gmina G. dz nr 669

o pow 0.35.00 ha opisaną w KW NR (...) Sądu Rejonowego w Głubczycach która to czynność dokonana została z pokrzywdzeniem powódki której przysługują w stosunku do C. S. i G. S. (1) wierzytelności objęte wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 9.12.2010 r sygn akt I C 574/09 w wysokości 190.407,40 zł wraz z odsetkami i kosztami , wierzytelności objęte postanowieniem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 1.10.2012r sygn II Co 141/12 w wysokości 110 zł , wierzytelność objęta postanowieniem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7.12.2012 r w wysokości 120 zł , wierzytelność objęta postanowieniem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 25.02.2013 r w wysokości 18 zł. W uzasadnieniu powódka podniosła , że wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 9.12.2010 r zasądzono od C. S. na rzecz Agencji Rynku Rolnego w W. kwotę 190.407,40 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami. Wyrokowi nadano klauzulę wykonalności, a postanowieniem z dnia 17.10.2012 r nadana została klauzula wykonalności również przeciwko małżonce dłużnika G. S. (1). Na podstawie uzyskanego tytułu wykonawczego wierzyciel wszczął egzekucję przeciwko C. S. . Pismem z dnia 25.05.2012 r Komornik powiadomił wierzyciela , że egzekucja zostanie umorzona z uwagi na jej bezskuteczność. Dłużnicy C. i G. S. (1) wcześniej posiadali dwie nieruchomości przy czym pierwsza objęta księgą wieczystą KW NR (...) została darowana synowi umową darowizny zawartą w 2006 r zaś nieruchomość objęta księgą wieczystą Nr (...) została darowana córce dłużników E. T. umową opisaną w pozwie. W dacie zawierania drugiej umowy z pozwaną tj w dniu 17.12.2008 r darczyńcy wiedzieli już o istniejącym zadłużeniu wobec powódki. Pismem z dnia 3.12.2008 r C. S. został bowiem wezwany przez powódkę do zwrotu kwoty 190.407,40 zł z tytułu nienależnie pobranej dopłaty do ceny skupu pszenicy za zbiorów w 2001 r . Umowa darowizny została więc przez C. i G. S. (1) podpisana ze świadomością pokrzywdzenia powoda jako wierzyciela. Darowizna dokonana została na rzecz osoby bliskiej a zatem w myśl art. 527 § 3 kpc domniemywa się że osoba trzecia wiedziała , że dłużnik działał ze świadomości pokrzywdzenia wierzycieli. Wskutek dokonania tej czynności dłużnicy stali się niewypłacalni.

Pismem procesowym z dnia 30.09.2013 r powód rozszerzył powództwo w ten sposób , że oprócz uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda ustanowioną w tym samym akcie przez pozwaną bezpłatną , dożywotnią służebność osobistą mieszkania na rzecz C. i G. S. (2) polegającą na prawie korzystania z dwóch pokoi , kuchni i łazienki i poruszania się po całym obejściu. Dokonanie tej czynności prawnej również prowadzi do pokrzywdzenia wierzycieli bowiem obciążenie nieruchomości służebnością osobistą powoduje , że możliwość przeprowadzenia skutecznej egzekucji doznaje skutecznego ograniczenia.

Pozwana **E. T.** wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Pozwana przyznała , że darczyńcy byli właścicielami dwóch nieruchomości. Pierwszą darowali synowi w 2006 r za rentę strukturalną , a drugą córce E. T. w 2008 r w zamian za służebność osobistą . Pozwana przyznała , że w okresie dokonywania darowizn darczyńcy wiedzieli o zadłużeniu ale w sensie prawnym sprawy te nie były zakończone prawomocnymi orzeczeniami i dlatego mieli prawo przypuszczać , że sprawy zostaną zakończone dla nich pozytywnie. Zdaniem pozwanej zasadą jest , że ryzyko pojawienia się niekorzystnych zmian w majątku dłużnika obciąża wierzyciela. Powód nie wykazał że zmiany w majątku dłużnika są wynikiem jego świadomego działania na niekorzyść powoda. W pojęciu dłużnika czynności prawne a więc umowy darowizny na rzecz syna i córki miały służyć zapewnieniu mu spokojnej starości i dachu nad głową. Pozwana mieszka w R. , nie pracowała na gospodarstwie rolnym i nie wiedziała , że rodzice mają zobowiązania wobec osób trzecich. Zdaniem pozwanej powód nie udowodnił aby dłużnicy zawierając umowę darowizny działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli , nie udowodnił również aby pozwana działała w złej wierze sprowadzającej się do wiedzy o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Pozwanej z dłużnikiem pomimo stosunku bliskości nie łączyły żadne sprawy gospodarcze, które dawałyby pozwanej możliwość zapoznania się ze sprawami majątkowymi dłużnika.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Umową z dnia 17.12.2008 r sporządzoną przed notariuszem L. M. (2) rep A nr 12537/2008 C. i G. małżonkowie S. darowali swojej córce E. T. prawo własności nieruchomości zabudowanej domem mieszkalnym i zabudowaniami gospodarczymi położonej w L. dz nr 669 o pow 0.35.00 ha opisaną w KW NR 33.679 Sądu Rejonowego w Głubczycach .W § 5 tego aktu pozwana ustanowiła na rzecz darczyńców osobistą służebność mieszkania polegającą

na prawie korzystania z dwóch pokoi , kuchni , łazienki oraz swobodnego poruszania się po całym obejściu .(dowód umowa darowizny k 17-19)

Przed zawarciem umowy darowizny pismem z dnia 3.12.2008 r doręczonym C. S. w dniu 8.12.2008 powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 190.407,40 zł z tytułu nienależnie pobranej przez niego dopłaty do ceny skupu pszenicy ze zbiorów w 2001 r z ustawowymi odsetkami od dnia 20.11.2001 r . W piśmie wyjaśniono , że nienależnie pobrana dopłata została stwierdzona w wyniku kontroli Urzędu Kontroli Skarbowej w O. w ramach kontroli prawidłowości wydatkowania środków budżetowych przeznaczonych na interwencyjny skup zbóż konsumpcyjnych z dopłatami Agencji Rynku Rolnego Oddziału Terenowego w K. za okres 1.01.2001 – 31.12.2002 . (dowód pismo z dnia 3.12.2008 r karta 4)

C. S. udzielił w dniu 9.12.2008 r pełnomocnictwa firmie (...) z siedzibą w O. do podejmowania w jego imieniu czynności zmierzających do wyjaśnienia sprawy dotyczącej dopłaty do ceny skupu pszenicy ze zbiorów w 2001 r uzyskanej z Agencji Rynku Rolnego. W jego imieniu pełnomocnik wystosował pismo z dnia 10.12.2008 r do Agencji Rynku Rolnego z prośbą o wyjaśnienie podstaw zwrotu uzyskanej przez C. S. dopłaty . (pismo karta 6-7)

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 9.12.2010 r sygn akt I C 574/09 w sprawie z powództwa Agencji Rynku Rolnego zasądzono od C. S. kwotę 190.407,40 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23.12.2008 r oraz kwotę 13.121 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.(wyrok k 8)

Postanowieniem z dnia 1.10.2012 r w sprawie sygn akt I Co 141/12 Sąd Okręgowy w Opolu nadał klauzulę wykonalności wyżej wskazanemu wyrokowi przeciwko małżonce C. G. S. do majątku objętego wspólnością ustawową (postanowienie k 9)

Postanowieniem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7.12.2012 r sygn Acz 2243/12 zmieniono wyżej wskazane postanowienie w części dotyczącej rozstrzygnięcia co do kosztów postępowania zasądzając należne koszty od G. S. (3) w miejsce solidarnego zasądzenia kosztów od C. i G. S. (1). (postanowienie k 9)

Postanowieniem z dnia 25.02.2013 r Sąd Okręgowy w Opolu sygn akt I Co 141/12 nadał prawomocnemu postanowieniu z dnia 17.10.2012 r klauzulę wykonalności (postanowienie k 9 odwrot)

Agencja Rynku Rolnego w W. złożyła w dniu 6.12.2011 r u Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Głubczycach wniosek o wszczęcie postępowanie egzekucyjnego celem wyegzekwowania należności zasądzonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 9.12.2010 r sygn akt I C 574/09. Komornik zawiadomił wierzyciela pismem z dnia 25.05.2012 r o zamiarze umorzenia postępowania ponieważ postępowanie nie doprowadziło do wyjawienia majątku dłużnika .(pisma k 10 i 11)

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Prudniku z dnia 22.02.2013 r sygn akt VII K 257/13 C. S. został skazany za to , że w okresie od 3.09.2001 r do końca lutego 2002 r w G. działając w krótkich odstępach czasu , w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej , wspólnie i w porozumieniu z Prezesem i Wiceprezesem Zarządu Zrzeszenia (...) wprowadził w błąd Agencję Rynku Rolnego Oddział w K. odnośnie prowadzenia w tym czasie sprzedaży do skupu nieistniejących w rzeczywistości dostaw pszenicy w następstwie czego doprowadził Agencję Rynku Rolnego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem i wyłudził kwotę 99.067 zł stanowiącą nienależną dopłatę za fikcyjną sprzedaż pszenicy a nadto udzielił pomocnictwa zatrudnionemu w Zrzeszeniu (...) samodzielnemu specjaliści do spraw sprzedaży i marketingu – magazynierowi w poświadczeniu nieprawdy w zakresie fikcyjnego skupu pszenicy według dostaw opisanych w dokumentach wyszczególnionych w wyroku.(wyrok k 12-16)

Ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie Sąd poczynił w oparciu o zgromadzone w aktach sprawy dokumenty, których wiarygodności i mocy dowodowej żadna ze stron nie kwestionowała i które nie budziły wątpliwości Sądu

Sąd zważył :

W myśl art. 527 § 1 kc jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową.(art. 531 § 1 kc) Przesłankami skargi paulińskiej zatem są :

- pokrzywdzenie wierzyciela jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, - działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli - wiedza lub możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią.

Dłużnicy C. S. i G. S. (1) w dacie dokonania darowizny tj 17.12.2008 r działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela (powoda)

W myśl art. 527 § 2 kc czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny, albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności. Pokrzywdzenie powstaje na skutek takiej zmiany stanu majątku dłużnika, która powoduje niemożność, utrudnienie lub opóźnienie zaspokojenia wierzyciela. Dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie jego długów. Między niewypłacalnością dłużnika, a podjęciem przez niego czynności prawnej musi zachodzić związek przyczynowy. Czynność podjęta przez dłużnika musi być jedną z przyczyn powstałej niewypłacalności.

Pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać według chwili wystąpienia przez wierzyciela ze skargą paulińską a nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią. Niewypłacalność może być wykazana wszelkimi dowodami .

Powódka wykazała , że na skutek zawarcia umowy darowizny z dnia 17.12.2008 r dłużnicy stali się niewypłacalni w wyższym stopniu niż przed dokonaniem czynności . Z umowy darowizny wynika , że strony określiły wartość przedmiotu darowizny na kwotę 100.000 zł. (§ 4 umowy). Zadłużenie wynosiło ponad 190.000 zł . Jak ustalił Komornik Sądowy w toku postępowania egzekucyjnego nieruchomości będąca przedmiotem powyższej czynności stanowiła bowiem jedyny składnik majątku dłużników, bowiem dłużnicy wcześniej w 2006 r darowali synowi gospodarstwo rolne . Z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego (...) przyznano rentę strukturalną w wysokości 2.76,08 zł miesięcznie która nie podlega egzekucji. Dłużnicy nie posiadają innych dochodów.

Zatem w chwili zaskarżenia powyższej czynności, jak również w dacie wyrokowania w niniejszej sprawie dłużnicy nie posiadali majątku z którego powód mógłby uzyskać zaspokojenie .Wierzyciel został zawiadomiony przez Komornika pismem z dnia 15.05.2012 r o zamiarze umorzenia postępowania wobec faktu , że postępowanie nie doprowadziło do wyjawienia majątku dłużnika . W tej sytuacji dokonanie darowizny nieruchomości na rzecz pozwanej uniemożliwiło zaspokojenie wierzyciela w wyższym stopniu niż przed zawarciem umowy.

W myśl art. 529 kc jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Powyższy przepis wprowadza domniemanie zwalniające wierzyciela z dowodu istnienia u dłużnika świadomości pokrzywdzenia w przypadku darowizny . Domniemanie to może być obalone przez wykazanie , że dłużnik dokonując darowizny nie zdawał sobie sprawy , że działa z pokrzywdzeniem wierzyciela. Domniemanie to nie zostało przez pozwaną obalone , pozwana nie złożyła w tym zakresie żadnych wniosków dowodowych . Podkreślić jednak wypada że twierdzenia pozwanej jakoby dłużnicy nie zdawali sobie sprawy z pokrzywdzenia wierzycieli ponieważ są osobami posiadającymi wykształcenie zawodowe i działali w dobrej wierze chcąc na starość zapewnić sobie dach nad głową nie zasługują na wiarę. Przed datą podpisania umowy darowizny tj przed 17.12.2008 r dłużnicy byli już

wezvani przez powoda do zwrotu nienależnie pobranej dopłaty w wysokości 190.407,40 zł wraz z odsetkami. Po otrzymaniu wezwania dłużnik zlecił konkretnej firmie z O. podejmowanie czynności zmierzających do wyjaśnienia sprawy dotyczącej dopłaty do ceny skupu pszenicy. Zresztą z wyroku wydanego w sprawie karnej wynika , że C. S. uzyskał nienależne dopłaty w latach 2001-2002 działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w wykonaniu z góry powziętego zamiaru. Trudno zatem zgodzić się ze stanowiskiem pozwanej aby C. S. był osobą nieporadną i niezorientowaną w kwestiach własnego majątku i ciężących na nim zobowiązań. Należało zatem przyjąć, że dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż wskutek dokonania darowizny stali się niewypłacalni w większym stopniu niż przed zawarciem umowy.

Zgodnie z art. 527 § 3 kc jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskała osoba będąca w bliskim z dłużnikiem stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Natomiast przepis art. 528 kc stanowi, że jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W przypadku zatem zawarcia przez dłużnika umowy darowizny wierzyciel zwolniony jest od obowiązku wykazania złej wiary, o której mowa w art. 527 § 1 kc.

W niniejszej sprawie, z uwagi na zawarcie przez dłużników z pozwaną umowy darowizny, kwestia wiedzy pozwanej o działaniu dłużników ze świadomością pokrzywdzenia powoda, niezależnie od stosunku łączącego pozwanego z dłużnikami, nie ma znaczenia prawnego.

Pozwana nie zwolniła się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela poprzez zaspokojenie jego wierzytelności albo wskazanie wystarczającego do zaspokojenia mienia dłużnika (art. 533 kc) .

Biorąc pod uwagę przytoczone okoliczności należał uznać, że postępowanie dowodowe wykazało zasadność powództwa w oparciu o wyżej cytowane przepisy . Dłużnicy dokonali czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela, na skutek tej czynności pozwana uzyskała korzyść majątkową, zaś dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia powoda. Dlatego też żądanie powoda uznania za bezskuteczną w stosunku do niego czynności prawnej dłużników jest całkowicie uzasadnione .Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w pkt 1 wyroku.

Sąd w pkt 2 wyroku oddalił żądanie uznania za bezskuteczne wobec powoda oświadczenia pozwanej o ustanowieniu na rzecz dłużników służebności osobistej obciążającej darowaną nieruchomość, które to oświadczenie zawarte zostało we wskazanym powyżej akcie notarialnym z dnia 17 12 2008 roku. Żądaniem uznania czynności prawnej za bezskuteczną na podstawie przepisów o akcji paulińskiej mogą być objęte tylko czynności prawne dokonane przez dłużnika, na skutek których osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową a majątek dłużnika się zmniejszył . Nie mogą być objęte ochroną skargi paulińskiej czynności prawne które wiążą się z uzyskaniem korzyści przez dłużników. W wyniku ustanowienia na rzecz dłużników służebności mieszkania korzyść (ograniczone prawo rzeczowe) uzyskali dłużnicy a nie osoba trzecia .Na skutek ustanowienia służebności osobistej nie pogłębił się stan niewypłacalności dłużników , nie wyzbyli się poprzez jej ustanowienie żadnego składnika swego majątku .

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 100 kpc .Na pozwaną nałożono obowiązek zwrotu wszystkich kosztów procesu w związku z tym , że powód przegrał sprawę tylko w nieznacnej części . Zasądzono od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8.600 zł w tym 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na podstawie § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu /Dz. U. 2002, nr 163, poz. 1348 ze zm./, oraz 5.000 zł tytułem zwrotu uiszczonyj opłaty od pozwu.

Sędzia:

ZARZĄDZENIE

1 odnotować zwrot akt z uzasadnieniem

2 odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom obu stron